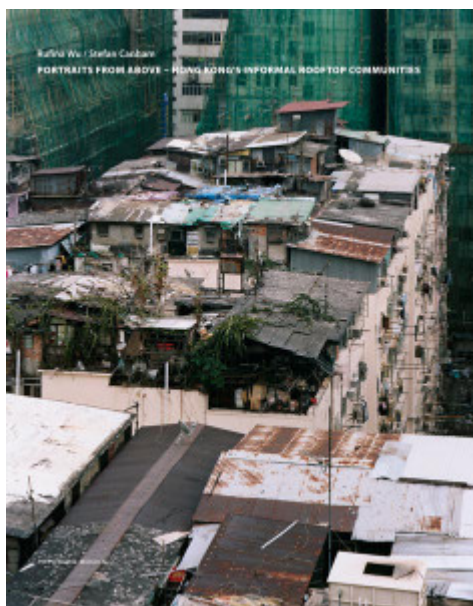


# Secret Slums: Ramshackle Rooftop Villages Of Hong Kong



*weburbanist.com*. December 28, 2013

These hidden shanty towns, often invisible from the streets below, sprawl like surrealist suburbs across the roofs of one of the most densely-populated and expensive cities in the world.

See more: <http://weburbanist.com/rooftop-villages-of-hong-kong/>

---

## Amsterdamse coffeeshops en hun bezoekers - Inhoudsopgave



Het Nederlandse cannabisbeleid is de laatste jaren volop in beweging. Naast een intensivering van de aanpak van de 'achterdeur' (hennepkwekerijen, growshops) is er veel gaande rondom de 'voordeur': de coffeeshops. De landelijke ontwikkelingen hebben consequenties voor lokaal beleid, niet in het minst voor Amsterdam, waar ongeveer een derde

van alle coffeeshops in Nederland is gevestigd. **[i]** Volgens de meest recente cijfers heeft Amsterdam 222 coffeeshops (2011). Een groot deel hiervan is gevestigd in het centrum, waarvan 76 in het 1012 gebied. De rest is onevenwichtig verspreid over de rest van de stad. Zuidoost heeft geen enkele coffeeshop, net als Westpoort (een stadsdeel met veel bedrijven en weinig bewoners). In andere stadsdelen zijn ze soms geconcentreerd in een relatief klein gebied, of liggen ze juist uit elkaar. Dit rapport gaat over Amsterdam en richt zich uitsluitend op de coffeeshops (en dus niet de achterdeur). Rozenberg Publishers 2011 - ISBN 978 90 3610 236 0

### *Inhoudsopgave*

- [1. Inleiding](#)
  - [2. Omgeving en buitenkant van coffeeshops](#)
  - [3. Bedrijfsvoering en locatiekeuze](#)
  - [4. Inrichting](#)
  - [5. Openingstijden en aantal bezoekers](#)
  - [6. Overlast](#)
  - [7. Bezoekersprofiel en voorkeuren](#)
  - [8. Motieven voor coffeeshopbezoek](#)
  - [9. Bezoekersstromen](#)
  - [10. De wietpas](#)
  - [11. Samenvatting & Conclusies](#)
- 

# **Amsterdamse coffeeshops en hun bezoekers ~ Inleiding**



## 1. Inleiding

Het Nederlandse cannabisbeleid is de laatste jaren volop in beweging. Naast een intensivering van de aanpak van de 'achterdeur' (hennepkwekerijen, growshops) is er veel gaande rondom de 'voordeur': de coffeeshops. De landelijke ontwikkelingen hebben consequenties voor lokaal beleid, niet in het minst voor Amsterdam, waar ongeveer een derde van alle coffeeshops in Nederland is gevestigd. **[i]** Volgens de meest recente cijfers heeft Amsterdam 222 coffeeshops. Een groot deel hiervan is gevestigd in het centrum, waarvan 76 in het 1012 gebied. De rest is onevenwichtig verspreid over de rest van de stad. Zuidoost heeft geen enkele coffeeshop, net als Westpoort (een stadsdeel met veel bedrijven en weinig bewoners). In andere stadsdelen zijn ze soms geconcentreerd in een relatief klein gebied, of liggen ze juist uit elkaar. Dit rapport gaat over Amsterdam en richt zich uitsluitend op de coffeeshops (en dus niet de achterdeur).

### *Landelijk kader*

In september 2009 stuurde het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport de 'Hoofdlijnenbrief drugsbeleid' naar de Tweede Kamer. **[ii]** Daarin staat dat het coffeeshopbeleid zich de komende jaren richt op drie doelen:

- \* bevorderen van kleinschaligheid van coffeeshops
- \* beheersing van het aantal coffeeshops
- \* bestrijding van de georganiseerde criminaliteit (met een goed evenwicht tussen bestuurs- en strafrecht).

### *Pilot Amsterdam*

Aansluitend hierop heeft de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) in april 2010 alle gemeenten met coffeeshops uitgenodigd om een voorstel in te dienen met als doel *het verminderen van overlast* en *het bevorderen van kleinschaligheid en beheersbaarheid van coffeeshops*. De gemeente Amsterdam is op deze uitnodiging ingegaan en heeft subsidie ontvangen voor het uitvoeren van een pilot. Binnen Amsterdam is de Bestuursdienst/OOV verantwoordelijk voor de uitvoering van de pilot.

Met de pilot wil de Gemeente Amsterdam het volgende bereiken:

### *Algemeen ten aanzien van de coffeeshops:*

Kleinschaligheid

Transparantie, beheersbaarheid

## Spreiding

Minder overlast

### *Specifiek in de pilot:*

- \* Beter beeld van de coffeeshops in de stad
- \* Maatregelen om overlast te verminderen
- \* Vestigingscriteria / programma van eisen coffeeshops
- \* Uitvoeringsplan: selectie / verplaatsen (nieuwe) coffeeshops

Onderzoek vormt een belangrijk onderdeel van de pilot. In de eerste fase is een verkennend onderzoek gedaan in enkele buurten in Amsterdam met coffeeshops. In de tweede fase is dit coffeeshoponderzoek verbreed naar de hele stad en is daarnaast buurtonderzoek gedaan naar coffeeshops en overlast.

### *Onderzoeksfase 1: Verkennend onderzoek in enkele Amsterdamse buurten*

Voor het eerste deel van de pilot hebben we in opdracht van OOV onderzoek gedaan naar bezoekersstromen van coffeeshops, motieven voor bezoek en criteria voor spreiding in Amsterdam. **[iii]** Dit onderzoek vond plaats in enkele buurten in de stadsdelen West en Oost en is gebaseerd op enquêtes van bezoekers, interviews met eigenaren of personeel en observaties. De belangrijkste bevindingen worden hieronder weergegeven.

#### *Bezoekersstromen*

Het aantal bezoekers per coffeeshop varieert van een kleine kring van vaste klanten tot circa 300 bezoekers per dag. De meeste bezoekers komen achter in de middag en de vroege avond en duidelijk meer mannen dan vrouwen bezoeken coffeeshops. De meeste bezoekers zijn in de twintig of dertig, maar zowel in West als Oost komen ook bezoekers ouder dan veertig. In West is iets meer dan de helft van de bezoekers van Marokkaanse afkomst, in Oost is er meer variatie en komen ook vrij veel Surinamers en autochtonen in de coffeeshops. Autochtonen en westerse allochtonen komen veel vaker op de fiets en minder met de auto dan niet-westerse allochtonen.

#### *Motieven voor bezoek*

Eén van de belangrijkste aantrekkingsfactoren van een coffeeshop is de kwaliteit van de cannabis. Daarna scoren factoren die te maken hebben met de setting, zoals vriendelijkheid personeel, goede sfeer, gezellig kunnen zitten, aanwezigheid van een rookruimte etc. Over het algemeen prefereren de ondervraagde

bezoekers kleinere boven grotere coffeeshops. De bereikbaarheid is voor de helft van de bezoekers een belangrijk criterium. Het gaat dan om lage parkeertarieven, parkeergelegenheid, bereikbaarheid per auto en openbaar vervoer. Bereikbaarheid lijkt belangrijker dan de nabijheid van de coffeeshop tot huis. Een deel van de ondervraagde bezoekers heeft juist geen behoefte aan een coffeeshop dicht bij huis. Voor de meeste bezoekers is het onbelangrijk dat een coffeeshop in een uitgaansbuurt ligt of in de buurt van winkels.

### *Criteria voor spreiding*

Uitgaande van de vraagzijde lijkt spreiding het meest aangewezen naar Nieuw-West en Zuidoost, hoewel relatief veel cannabisgebruikers uit de westelijke tuinsteden niet erg enthousiast lijken over een coffeeshop dicht bij huis.

### *Onderzoeksfase 2: Verbreding en verdieping*

De tweede onderzoeksfase binnen de pilot kan worden gezien als een verbreding en verdieping van de eerste fase. In de tweede fase is stadsbreed onderzocht wat motieven zijn voor coffeeshopbezoek (push- en pullfactoren). Daarnaast is onderzocht wat de (verwachte) gevolgen zijn van softdrugsverkoop op de overlastbeleving van bewoners in de buurt. Omdat stadsdeel Centrum te maken heeft met een veelheid aan factoren, zoals culturele voorzieningen, monumenten, uitgebreid horeca aanbod en toerisme, alsmede met specifiek beleid voor het 1012 gebied (op en rond de Wallen), is het centrum slechts gedeeltelijk meegenomen. De 26 coffeeshops in het 1012 gebied die op basis van de gebiedsgerichte aanpak de komende jaren moeten sluiten, zijn niet meegenomen. **[iv]** In het tweede deel van de pilot zijn ook de volgende aspecten van het regeerakkoord meegenomen:

\* Coffeeshops worden besloten clubs die alleen voor meerderjarige inwoners van Nederland toegankelijk zijn op vertoon van een clubpas (de 'wietpas').

\* Er komt een afstand van tenminste 350 meter tussen scholen en coffeeshops. De minister verscherpt het landelijk beleid en ziet erop toe dat gemeenten het afstandscriterium en de overige relevante delen van het landelijk beleid in hun vergunningen handhaven.

### *Twee deelonderzoeken*

De tweede onderzoeksfase behelsde twee deelonderzoeken. Ten eerste onderzoek vanuit het *perspectief van de coffeeshops*. Daarvan wordt in dit rapport verslag gedaan. Ten tweede onderzoek vanuit het *perspectief van de buurt*, uitgevoerd

door de Dienst Onderzoek en Statistiek (O+S). Daarover wordt afzonderlijk gerapporteerd.

### *Onderzoek vanuit het perspectief van de coffeeshops*

Dit deel van het onderzoek moet antwoord geven op de vraag hoe coffeeshops transparanter kunnen opereren waardoor ze meer beheersbaar zijn. Hiervoor hebben we vier soorten gegevens verzameld:

- \* Functioneren van coffeeshops
- \* Mening van ondernemers/exploitanten
- \* Mening van de bezoekers
- \* observaties in en om de coffeeshops

### *Kenmerken coffeeshops*

Van alle coffeeshops (met uitzondering van de 26 coffeeshops in het 1012 gebied) zijn de volgende locatiekenmerken genoteerd:

- \* De coffeeshop en directe omgeving (o.a. terras, parkeergelegenheid, doorgaande straat).
- \* Buurtkenmerken: in woonwijk, nabijheid van andere voorzieningen.

Deze gegevens zijn volgens een vaste methodiek in kaart gebracht, in de namiddag (15:00 - 18:00 uur) of vooravond (18:00 - 21:00 uur) van donderdag, vrijdag of zaterdag.

### *Interviews exploitanten*

Vervolgens zijn exploitanten benaderd van alle coffeeshops buiten het centrum, plus van een selectie van coffeeshops in het centrum (met uitzondering van het 1012 gebied).

De exploitanten is verzocht mee te werken aan een interview, en om toestemming gevraagd voor observaties/tellingen in de coffeeshop en een enquête onder bezoekers. De interviews met exploitanten bestreken de volgende thema's:

- \* Ervaringen met huidige locatie (waarom deze plek?)
- \* Overige ervaringen functioneren coffeeshop (bedrijfsvoering, overlast)
- \* Openingstijden, bezoektijden (piek- en daluren, doordeweeks/weekend)
- \* Aantal bezoekers, zitters en halers
- \* Mening over (verwachte effecten van) de 'wietpas'
- \* Eventuele belangstelling voor vestiging elders in de stad (gewilde en niet-gewilde locaties/buurten)

### *Observaties en tellingen*

In de coffeeshops waarvoor toestemming is verkregen zijn observaties/tellingen gedaan van aantallen klanten, verdeling zitters/afhalers en (indien relevant) wel/niet toerist. Dit gebeurde volgens een vaste systematiek: 2 x 2 uur per coffeeshop (dus samen 4 uur per coffeeshop), tussen 15:00 - 18:00 en tussen 18:00 - 21:00 uur, op twee verschillende dagen (donderdag, vrijdag of zaterdag). Omdat in de meeste gevallen de genoteerde aantallen niet doorgetrokken kunnen worden naar de volledige openingstijd, is gekozen voor een typologie/categorisering.

Van observaties/tellingen is afgezien bij coffeeshops met (heel) weinig bezoekers en/of overwegend toeristen. In deze gevallen hoefde ook geen toestemming gevraagd worden aan de exploitant.

### *Bezoekersenquête*

Tegelijkertijd met de observaties/tellingen is een *bezoekersenquête* gehouden. Dit gebeurde grotendeels aan de hand van de vragenlijst die is gebruikt in de eerste onderzoeksfase. Hierin kwamen de volgende thema's aan bod:

- \* Profiel bezoekers
- \* Bezoekersstromen
- \* Motieven voor bezoek

De vragenlijst werd aangevuld met enkele extra items, onder andere over de 'wietpas'. Toeristen c.q. bezoekers die onvoldoende Nederlands spreken zijn buiten beschouwing gelaten, maar werden wel meegenomen in de observaties/tellingen.

### *Veldwerk: aantallen onderzochte coffeeshops*

Het officiële aantal coffeeshops in Amsterdam was bij aanvang van het veldwerk 222: 148 in stadsdeel Centrum gevestigd en 74 daarbuiten. De 26 coffeeshops die in het 1012 gebied liggen en op basis van de gebiedsgerichte aanpak moeten sluiten, zijn niet meegenomen, dus bleven 122 in Centrum over. Van deze 122 was één coffeeshop (tijdelijk) buiten bedrijf. In totaal is dus gestart met een aantal coffeeshops van 195 (221-26). Al deze coffeeshops zijn geobserveerd. In deze observaties is alleen de buitenkant meegenomen.

### *Interviews exploitanten*

Aansluitend is een selectie van deze coffeeshops benaderd voor een interview met de exploitanten/bedrijfsleiders. Na uitsluiting van alle coffeeshops in het 1012-

gebied resteerden 147 coffeeshops. Hiervan waren er twee (in Centrum) vanwege een verbouwing tijdelijk gesloten, zodat 145 coffeeshops overbleven. De exploitanten/bedrijfsleiders van 66 coffeeshops konden worden geïnterviewd. Alle 74 coffeeshops buiten Centrum werden benaderd en hiervan deden er 45 mee. In Centrum waren vrij veel coffeeshops niet geschikt voor ons onderzoek omdat een groot deel van de bezoekers uit toeristen bestond. In dit stadsdeel is gezocht naar coffeeshops met niet meer dan 80% toeristen. Dit was niet eenvoudig, omdat vrij veel coffeeshops onder die voorwaarde (te) rustig zijn. (Coffeeshops in Centrum hebben vaak óf een hoog percentage toeristen óf zijn erg rustig). Uiteindelijk zijn in dit stadsdeel 21 coffeeshops geselecteerd en bereid gevonden om mee te werken (in de Haarlemmerbuurt, Jordaan, grachtengordel, in het oostelijk deel van Centrum en een enkele coffeeshop op of rond het Rembrandtplein).

Tabel 1.1 Aantallen onderzochte coffeeshops

Observaties buiten		Interviews Exploitanten		Observaties binnen + bezoekersenquête	
Coffeeshops (excl. 26 coffeeshops in 2012)		Coffeeshops (excl. 2012):		Coffeeshops (excl. 2012):	
195		145		128	
Centrum	Overig	Centrum	Overig	Centrum	Overig
121	74	71	74	71	57
Gerealiseerd: 195		Gerealiseerd: 66		Gerealiseerd: 59	
Centrum	Overig	Centrum	Overig	Centrum	Overig
121	74	21	45	20	39

Tabel 1.1 Aantallen onderzochte coffeeshops

### *Observaties, tellingen en bezoekersenquête*

In deze interviews is ook toestemming gevraagd om observaties te doen binnen de coffeeshops en om bezoekers te mogen enquêteren. Dat lukte in 59 coffeeshops: 20 van de zojuist genoemde 21 coffeeshops in Centrum en 39 in de rest van de stad. Van de 74 coffeeshops buiten Centrum zaten vier middenin een verbouwing en waren daarom niet geschikt voor de observaties/tellingen en de bezoekersenquête. Nog eens 13 hadden uitsluitend een afhaalbalie en waren óf te klein om hier observaties te doen en bezoekers te interviewen óf de exploitanten zagen het niet zitten. (Bij een deel van deze shops kon overigens wel de exploitant/bedrijfsleider geïnterviewd worden). Van de aldus resterende 57 buiten het Centrum hebben er uiteindelijk 39 meegedaan; de andere 18 gaven geen toestemming of hadden te weinig bezoekers.

### NOTEN

**i.** Volgens de laatste telling, van 2009, waren er in Nederland 666 coffeeshops



(Bieleman & Nijkamp, 2010).

**ii.** Deze brief is opgesteld naar aanleiding van een wetenschappelijke evaluatie van het Nederlandse drugsbeleid van de afgelopen 15 jaar (Van Laar & Van Ooyen-Houben, 2009) en het advies van de Adviescommissie Drugsbeleid (2009).

**iii.** Korf & Liebrechts (2010).

**iv.** Naar de (bezoekers en omwonenden van deze) coffeeshops is al eerder onderzoek gedaan, o.a. Benschop et al. (2009).

## LITERATUUR

Benschop, A., Buijs, L., Engelfriet, L., Floor, G., Mourik, D. van, Nijs, S. de, Visser, B. & Korf, D.J. (2009). *Coffeeshops in het hart van de stad. Bewoners en toeristen over postcodegebied 1012 in Amsterdam*. Amsterdam: Rozenberg Publishers.

Bieleman, B. & R. Nijkamp (2010). *Coffeeshops in Nederland 2009*. Groningen: Intraval/Rijksuniversiteit Groningen.

Broekhuizen, J., Boers, J., Ruiters, S. & Slot, J. (2011). *Angst voor coffeeshop in de buurt gegrond? Onderzoek naar de ervaren overlast van coffeeshops én vergelijkbare voorzieningen in 8 Amsterdamse buurten*. Amsterdam: Dienst Onderzoek en Statistiek, gemeente Amsterdam.

Korf, D.J. & Liebrechts, N. (2010). *Coffeeshops, bezoekersstromen, motieven voor bezoek en spreiding in Amsterdam*. Amsterdam: Rozenberg Publishers.

Laar, van, M. & Van Ooijen-Houben, M. (red.) (2009). *Evaluatie van het Nederlandse drugsbeleid*. Utrecht: Trimbos-instituut en Den Haag: WODC.

Nabben, T., Benschop, A. & Korf, D. J. (2010). *Antenne 2009; Trends in alcohol, tabak en drugs bij jonge Amsterdammers*. Amsterdam: Rozenberg Publishers.

---

# **Amsterdamse coffeeshops en hun bezoekers ~ Omgeving en buitenkant van coffeeshops**



## 2. *Omgeving en buitenkant van coffeeshops*

Veruit de dichtste concentratie coffeeshops treffen we aan op en rond de Wallen, in het zogeheten '1012-gebied'. Daar is één op de drie coffeeshops gevestigd. Een deel hiervan (26) zal moeten verdwijnen en die coffeeshops laten we buiten beschouwing. Dit hoofdstuk gaat over de overige Amsterdamse coffeeshops. In principe zouden dat er 196 moeten zijn, maar één hiervan blijkt ten tijde van ons onderzoek (tijdelijk) buiten bedrijf. Resteren dus 195 coffeeshops. Al deze coffeeshops hebben we ter plekke aan de hand van een observatielijst systematisch in kaart gebracht. Soms had de coffeeshop een andere naam dan in het overzicht van de gemeente. Twee coffeeshops zaten in een dusdanig ingrijpende verbouwing dat zij tijdelijk gesloten waren voor klanten. Toch hebben we zoveel mogelijk kenmerken van (de omgeving van) deze twee coffeeshops meegenomen in de observaties. '

In dit hoofdstuk geven we eerst een overzicht van enkele kenmerken van de directe omgeving, in het algemeen en waar zinvol bespreken we opvallende verschillen tussen stadsdelen. Vervolgens doen we hetzelfde voor enkele uiterlijke kenmerken van de coffeeshop, dat wil zeggen hoe de coffeeshop er van buitenaf uit ziet. Afsluitend worden de afzonderlijke aspecten samengebracht in een typologie en gaan we na hoe de verschillende typen coffeeshops verdeeld zijn over de stad.

Alleen in het laatste deel is gebruikgemaakt van statistische toetsen. Wanneer in de eerste delen van dit hoofdstuk gesproken wordt van verschillen tussen stadsdelen, zijn deze zo overduidelijk dat statistische toetsing overbodig was.

### *Omgeving*

Van de geobserveerde 195 coffeeshops zijn er 111 gevestigd in stadsdeel Centrum, 4 in Noord, 13 in Oost, 28 in Zuid en 39 in West, waarvan twee in Nieuw-West. (Vanwege het kleine aantal nemen we de twee coffeeshops in Nieuw-West mee bij stadsdeel West). Onder omgeving wordt verstaan: dat wat lopend of fietsend, op weg naar of langs een coffeeshop *binnen een straal van 200 meter valt waar te nemen.* [v]

### *Winkels*

Er zijn weinig coffeeshops zonder winkels in de omgeving (3%), ongeveer een op de drie coffeeshops ligt in een straat met overwegend winkels (35%). De rest

heeft een paar winkels in de omgeving (22%) of ongeveer evenveel winkels als woningen (41%). Vooral de coffeeshops in Centrum hebben veel winkels in hun omgeving.

Tabel 2.1 Winkels in omgeving van coffeeshop

	Centrum	Noord	Oost	Zuid	West	Totaal
Geen winkels (alleen woningen)	0	1	2	0	2	5
Enkele winkels (overwegend woningen)	9	2	8	4	19	42
Gemengd winkels/woningen	43	1	1	19	16	80
Overwegend winkels	59	0	2	5	2	68
Totaal	111	4	13	28	39	195

Tabel 2.1 Winkels in omgeving van coffeeshop

### Bedrijven[vi]

Ongeveer een op de vijf coffeeshops heeft geen bedrijven (anders dan winkels) in de omgeving (21%). Iets meer dan de helft heeft er enkele (52%), de rest heeft veel bedrijven in de omgeving (12%) of zit er tussenin (16%).

Tabel 2.2 Bedrijven in omgeving van coffeeshop

	Centrum	Noord	Oost	Zuid	West	Totaal
Geen	16	3	4	12	5	40
Enkele	52	0	6	14	29	101
Tussenin	24	1	1	1	4	31
Veel	19	0	2	1	1	23
Totaal	111	4	13	28	39	195

Tabel 2.2 Bedrijven in omgeving van coffeeshop

### Restaurants en eetgelegenheden

Er zijn weinig coffeeshops met helemaal geen restaurants of andere eetgelegenheden (snackbars niet meegerekend) in de omgeving (4%), terwijl ruim de helft er juist veel van in de omgeving heeft (58%). Bij de rest zijn het enkele (20%) of zitten ze tussen enkele en veel in (19%). Vooral de coffeeshops in Centrum liggen in een omgeving met veel eetgelegenheden.

Tabel 2.3 Restaurants en eetgelegenheden in omgeving van coffeeshop

	Centrum	Noord	Oost	Zuid	West	Totaal
Geen	0	0	3	1	4	8
Enkele	9	3	4	6	16	38
Tussenin	8	1	4	6	17	36
Veel	94	0	2	15	2	113
Totaal	111	4	13	28	39	195

Tabel 2.3 Restaurants en eetgelegenheden in omgeving van

## coffeeshop

### *Snackbars*

Ongeveer een op de acht coffeeshops heeft geen snackbar in de omgeving (13%). Bij de rest is het vrij gelijk verdeeld over weinig (28%) en veel (30%) snackbars of ze zitten er tussenin (29%). Vooral de coffeeshops in Centrum hebben veel snackbars in de omgeving.

Tabel 2.4 *Snackbars in omgeving van coffeeshop*

	Centrum	Noord	Oost	Zuid	West	Totaal
Geen	5	3	6	2	9	25
Weinig	28	1	5	8	13	55
Tussenin	28	0	2	14	13	57
Veel	50	0	0	4	4	58
Totaal	111	4	13	28	39	195

Tabel 2.4 Snackbars in omgeving van coffeeshop

### *Andere coffeeshops*

Slechts een klein deel heeft geen andere coffeeshops in de omgeving (13%). Iets meer liggen nabij één andere coffeeshop (17%), nog iets meer hebben twee coffeeshops in de omgeving (21%) en de helft drie of meer (50%). Dit laatste geldt vooral voor Centrum, terwijl het helemaal niet voorkomt in Noord en Oost.

Tabel 2.5 *Andere coffeeshops in omgeving van coffeeshop*

	Centrum	Noord	Oost	Zuid	West	Totaal
Geen	4	2	6	2	12	26
Eén	12	2	6	5	8	33
Twee	13	0	1	12	14	40
Drie of meer	83	0	0	9	5	97
Totaal	111	4	13	28	39	195

Tabel 2.5 Andere coffeeshops in omgeving van coffeeshop

### *Cafés en clubs*

Er zijn weinig coffeeshops zonder café of club in de omgeving (5%). Ruim de helft heeft er veel (53%). De rest heeft er enkele (16%) of zit er tussenin (25%). Vooral de coffeeshops in Centrum hebben veel cafés en/of clubs in de omgeving.



Tabel 2.6 Cafés en clubs in omgeving van coffeeshop

## Scholen

Bij de observaties hebben we uitsluitend gekeken of er vanaf de coffeeshop *zichtbaar* scholen aanwezig zijn. Voor de overgrote meerderheid van de coffeeshops is dit niet het geval (94%). Is er wel een school zichtbaar, dan betreft het 1 keer een peuter-/kleuterschool, 5 keer een basisschool en 6 keer een andere opleiding (ROC, hbo, universiteit).

Tabel 2.7 Scholen te zien vanaf coffeeshop

	Centrum	Noord	Oost	Zuid	West	Totaal
Geen school zichtbaar aanwezig	107	3	11	24	38	183
Wel zichtbaar aanwezig	4	1	2	4	1	12
Totaal	111	4	13	28	39	195

Tabel 2.7 Scholen te zien vanaf coffeeshop

## Overige voorzieningen

Ongeveer één op de vijf coffeeshops ligt in de omgeving van een bioscoop (21%) – en dat is bijna altijd in Centrum. Bij iets minder ligt er (ook) een speeltuin(tje) in de omgeving (17%), meestal een veldje met een paar toestellen. Nog iets minder vaak is er (ook) een sportclub of sportschool in de omgeving (14%). Slechts een paar coffeeshops liggen nabij een jongeren centrum (3%). Vooral coffeeshops in Oost hebben geen van dergelijke voorzieningen in hun omgeving.

Tabel 2.8 Overige voorzieningen in omgeving van coffeeshop

	Centrum	Noord	Oost	Zuid	West	Totaal
Jongeren centrum	0	1	0	1	3	5
Sportclub	16	0	0	1	11	28
Speeltuin(tje)	3	2	3	9	17	34
Bioscoop	39	0	0	2	0	41
Totaal	58	3	3	13	31	110

Tabel 2.8 Overige voorzieningen in omgeving van coffeeshop

## Type straat en bereikbaarheid

Bij ruim de helft van de coffeeshops is er druk (42%) of zelfs heel druk (14%) verkeer in de straat. Bij de meeste andere coffeeshops is er matig verkeer (36%) en bij de rest weinig of geen verkeer (8%) in de straat.

Ruim de helft van de coffeeshops ligt in een straat met eenrichtingsverkeer (51%) en ruim één op de drie aan een doorgaande weg (37%). **[vii]** Krap één op de tien coffeeshops ligt in een straat waar alleen fietsers mogen rijden (8%) en dat zijn bijna allemaal shops in Centrum. Slechts een paar coffeeshops zijn gevestigd in

een doodlopende straat.

Tabel 2.9 Verkeer in de straat waar coffeeshop ligt

	Centrum	Noord	Oost	Zuid	West	Totaal
Weinig/niet	7	2	2	0	5	16
Matig	40	2	4	15	9	70
Druk	47	0	2	12	20	81
Heel druk	17	0	5	1	5	28
Totaal	111	4	13	28	39	195

Tabel 2.9 Verkeer in de straat waar coffeeshop ligt

Tabel 2.10 Type straat waar coffeeshop ligt \*

	Centrum	Noord	Oost	Zuid	West	Totaal
Doodlopend	3	0	0	1	0	4
Eenrichtingsweg	64	2	3	19	12	100
Doorgaande weg	27	2	10	7	27	73
Uitsluitend fietsers (en voetgangers)	15	0	0	1	0	16
Totaal	109	4	13	28	39	193

\* Soms was geen eenduidige score mogelijk, bijvoorbeeld: weg 's avonds afgesloten voor auto's, maar dan wel toegankelijk voor fietsers.

Tabel 2.10 Type straat waar coffeeshop ligt \*

### Openbaar vervoer

Veel coffeeshops liggen dicht bij een halte van het openbaar vervoer. Bij een op de zeven coffeeshops (14%) stopt het openbaar vervoer zelfs (vrijwel) voor de deur en bij 60% is het minder dan vijf minuten lopen. Als het verder lopen is, dan meestal toch nog binnen tien minuten (25%) en zelden langer (1%). Vooral de coffeeshops in Centrum en West liggen heel dicht bij het openbaar vervoer.

Tabel 2.11 Afstand halte openbaar vervoer tot coffeeshop

	Centrum	Noord	Oost	Zuid	West	Totaal
Voor de deur	15	0	2	2	9	28
Minder dan 5 minuten lopen	68	1	5	18	24	116
5-10 minuten	27	3	6	8	5	49
Langer dan 10 minuten	1	0	0	0	1	2
Totaal	111	4	13	28	39	195

Tabel 2.11 Afstand halte openbaar vervoer tot coffeeshop

Bij de meeste coffeeshops rijdt het (dichtstbijzijnde) openbaar vervoer om de paar minuten (67%) en bij de rest rijdt het bijna altijd elke vijf tot tien minuten (32%). Nooit is het langer dan een kwartier wachten op het openbaar vervoer. Vooral bij de coffeeshops in Centrum rijdt frequent openbaar vervoer.

Tabel 2.12 Frequentie openbaar vervoer in nabijheid coffeeshop

	Centrum	Noord	Oost	Zuid	West	Totaal
Om de paar minuten	106	0	3	12	9	130
Elke 5 – 10 minuten	5	3	10	16	28	62
Elke 11 – 15 minuten	0	1	0	0	2	3
Langer dan 15 minuten	0	0	0	0	0	0
Totaal	111	4	13	28	39	195

Tabel 2.12 Frequentie openbaar vervoer in nabijheid coffeeshop

### *Parkeren met de auto*

Bij de meeste coffeeshops is er parkeergelegenheid (voor auto's) voor de deur (60%) of binnen 50 meter (33%). Alleen in Centrum is het soms wat verder weg. Het vinden van een vrije parkeerplek binnen een straal van 50 meter is echter bij veel coffeeshops moeilijk (33%) of zelfs heel moeilijk (46%). Bij een kleine minderheid is het gemakkelijk (8%) en bij de rest 'normaal' (13%). Heel moeilijk is het vooral in Centrum en daarnaast bij een paar coffeeshops in Oost en een enkele coffeeshop in West.

Tabel 2.13 Parkeergelegenheid in nabijheid coffeeshop

	Centrum	Noord	Oost	Zuid	West	Totaal
Voor de deur	45	3	12	26	31	117
Minder dan 50 meter	52	1	1	2	8	64
Op 50 - 200 meter	13	0	0	0	0	13
Verder dan 200 meter	1	0	0	0	0	1
Totaal	111	4	13	28	39	195

Tabel 2.14 Vrije parkeerplek vinden binnen straal van 50 meter rondom coffeeshop

	Centrum	Noord	Oost	Zuid	West	Totaal
Heel moeilijk	85	0	4	0	1	90
Moeilijk	17	1	7	18	21	64
Normaal	6	1	1	6	11	25
Gemakkelijk	3	2	1	4	6	16
Totaal	111	4	13	28	39	195

Tabel 2.13 Parkeergelegenheid in nabijheid coffeeshop

Tabel 2.14 Vrije parkeerplek vinden binnen straal van 50 meter rondom coffeeshop

In Centrum is het parkeertarief het hoogst en aangezien veel coffeeshops in dit stadsdeel liggen, is het niet verrassend dat het parkeertarief in de nabijheid van coffeeshops vaak hoog is (vanaf € 4,00 per uur; 70%). Zelden is parkeren gratis (3%), dit kan vooral bij coffeeshops in Noord. Iets vaker is het parkeertarief 'laag' (minder dan € 2,50 per uur; 8%) en nog iets vaker tussen laag en hoog (rond € 3,00 per uur; 20%). Vooral in Centrum kun je (afgezien van de ochtend) niet gratis parkeren. De hoge concentratie van coffeeshops in dit stadsdeel verklaart waarom het nabij coffeeshops in Amsterdam zondag vaak niet vrij parkeren is (59%). Bij de meeste coffeeshops in de andere stadsdelen is het dan wel gratis.

Tabel 2.11 Afstand halte openbaar vervoer tot coffeeshop

	Centrum	Noord	Oost	Zuid	West	Totaal
Voor de deur	15	0	2	2	9	28
Minder dan 5 minuten lopen	68	1	5	18	24	116
5 – 10 minuten	27	3	6	8	5	49
Langer dan 10 minuten	1	0	0	0	1	2
Totaal	111	4	13	28	39	195

## Tabel 2.15 Parkeertarief in nabijheid coffeeshop

Tabel 2.15 Parkeertarief in nabijheid coffeeshop

	Centrum	Noord	Oost	Zuid	West	Totaal
Gratis	0	4	0	1	1	6
Laag (< € 2,50 per uur)	0	0	4	2	9	15
Tussenin (€ 3,00 per uur)	1	0	4	13	20	38
Hoog (€ 4,00 of meer per uur)	110	0	5	12	9	136
Totaal	111	4	13	28	39	195

Tabel 2.16 Zondag gratis parkeren in nabijheid coffeeshop

	Centrum	Noord	Oost	Zuid	West	Totaal
Ja	1	4	12	27	36	80
Nee	110	0	1	1	3	115
Totaal	111	4	13	28	39	195

## Tabel 2.16 Zondag gratis parkeren in nabijheid coffeeshop

### *Aanblik van de coffeeshop*

Er zijn coffeeshops waar voor voorbijgangers meteen duidelijk is dat er cannabis verkocht en gebruikt wordt, terwijl andere niet gemakkelijk als zodanig herkenbaar zijn en soms helemaal niet opvallen in het straatbeeld.

Het vaakst hebben coffeeshops een smalle gevel (35%), soms zelfs heel smal en is van de buitenkant alleen de deur zichtbaar. Bij wat minder coffeeshops zit de grootte van de gevel tussen smal en breed (26%). Iets minder dan een op de tien coffeeshops heeft een brede gevel (9%), bijvoorbeeld met een glazen erker. Ten slotte zit een op de drie coffeeshops (31%) in een hoekpand, een dubbel pand, of anderszins groter pand. De variatie in grootte van de panden is tamelijk gelijk verdeeld over de stadsdelen.



Tabel 2.17 Grootte van de gevel van de coffeeshop \*

	Centrum	Noord	Oost	Zuid	West	Totaal
Smal	37	1	5	10	14	67
Tussenin	29	1	4	8	8	50
Breed	10	0	1	1	5	17
Dubbelwand, hoekwand, etages	34	2	3	9	12	60
Totaal	110	4	13	28	39	194

\* Een van de coffeeshops in verbouwing was dusdanig 'ingepakt', dat dit niet bepaald kon worden.

## Tabel 2.17 Grootte van de gevel van de coffeeshop\*

Een minderheid van de coffeeshops is, ook voor iemand die zelf geen cannabis gebruikt, aan de buitenkant (vooraanzicht, gevel) als zodanig erg herkenbaar (16%), bijvoorbeeld door uithangborden, neonletters en/of bordjes met het woord 'coffeeshop'. Veel vaker zijn ze minder expliciet, maar wel duidelijk herkenbaar als coffeeshop (60%).

*"Er staat geen bord met 'coffeeshop'. Maar aan de inrichting kun je van buitenaf wel duidelijk zien dat het een coffeeshop is. Ook de toonbank is van buitenaf goed zichtbaar."*

*"Ook al staat nergens dat het een coffeeshop is, de naam van deze coffeeshop is een merk op zich."*

Ongeveer een kwart van de zaken is matig (14%) of niet echt (10%) herkenbaar als coffeeshop.

*"Alleen de deur is zichtbaar. Daarachter loopt een trap naar boven, maar van buitenaf zie je niets van de coffeeshop. De shop zit boven een restaurant."*

Tabel 2.18 Herkenbaar uiterlijk als coffeeshop \*

	Centrum	Noord	Oost	Zuid	West	Totaal
Niet echt herkenbaar	13	1	2	2	2	20
Matig	13	1	2	6	5	27
Duidelijk	65	2	5	17	26	115
Erg herkenbaar	18	0	4	3	6	31
Totaal	109	4	13	28	39	193

\* Van twee coffeeshops die in verbouwing waren, viel dit niet te bepalen.

De overgrote meerderheid van de coffeeshops heeft geen portier en slechts bij hoge uitzondering is een portier van buitenaf zichtbaar aanwezig (3%).

Tabel 2.19 Portiers coffeeshop zichtbaar aanwezig \*

	Centrum	Noord	Oost	Zuid	West	Totaal
Nee	104	4	13	27	39	187
Ja	5	0	0	1	0	6
Totaal	109	4	13	28	39	193

\* Twee coffeeshops die in verbouwing waren buiten beschouwing gelaten.

## Tabel 2.18 Herkenbaar uiterlijk als coffeeshop\*

De overgrote meerderheid van de coffeeshops heeft geen portier en slechts bij hoge uitzondering is een portier van buitenaf zichtbaar

aanwezig (3%).

### Tabel 2.19 Portiers coffeeshop zichtbaar aanwezig\*

Bij ruim de helft (60%) van de coffeeshops kun je door de ramen goed zien dat het een coffeeshop is, bijvoorbeeld omdat je bezoekers een joint ziet draaien of roken, haspijpen in de 'etalage' liggen et cetera. Dit geldt vooral voor coffeeshops in Centrum.

Bij een op de vijf coffeeshops (19%) is de inkijk van buitenaf matig, bijvoorbeeld wanneer er veel planten voor het raam staan of posters op het raam geplakt zijn. Bij iets minder coffeeshops is de inkijk van buitenaf slecht (17%).

*"Binnen is het erg donker. Als je er met je neus voor staat, ontwaar je wel wat mensen voor het raam die een joint draaien, maar die zijn heel vaag zichtbaar."*

*"De coffeeshop zit in de kelder. Je moet een trapje af, dus van buiten zie je niet zoveel."*

Ten slotte zijn er enkele coffeeshops (4%) zonder inkijkmogelijkheid, bijvoorbeeld omdat alle ramen zwart afgeplakt zijn.

Tabel 2.20 Inkijk coffeeshop van buitenaf\*

	Centrum	Noord	Oost	Zuid	West	Totaal
Geen	3	1	0	2	2	8
Slecht	10	0	5	10	7	32
Matig	15	1	2	8	11	37
Goed	81	2	6	8	19	116
Totaal	109	4	13	28	39	193

\* Van twee coffeeshops die in verbouwing waren, viel dit niet te bepalen.

### Tabel 2.20 Inkijk coffeeshop van buitenaf\*

Zelfs als een coffeeshop als je ervoor staat duidelijk als zodanig herkenbaar is, kan het zijn dat die in het totale straatbeeld niet of weinig opvalt. Bijvoorbeeld omdat veel van de zaken in de omgeving ook hun naam op de gevel of het raam hebben staan, er veel uithangborden zijn et cetera. Dit geldt voor bijna een op de vijf coffeeshops (18%).

Daarentegen is een klein deel van de coffeeshops (8%) juist zeer prominent aanwezig in het straatbeeld, bijvoorbeeld omdat het de enige zaak is. De rest valt wel op als coffeeshop, maar niet echt prominent (34%), of valt matig op (40%). Opvallend, maar niet prominent aanwezig is bijvoorbeeld een coffeeshop met

grote ramen in een gezellige winkelstraat, te midden van andere coffeeshops, cafés en restaurantjes. En matig opvallend is bijvoorbeeld de enige coffeeshop te midden van veel cafés.

Tabel 2.21 Opvallendheid coffeeshop binnen de directe omgeving

	Centrum	Noord	Oost	Zuid	West	Totaal
Niet/weinig opvallend	27	0	0	2	6	35
Matig	49	2	2	12	13	78
Opvallend	30	2	5	14	15	66
Zeer prominent aanwezig	4	0	6	0	5	15
Totaal	110	4	13	28	39	194

Tabel 2.21 Opvallendheid coffeeshop binnen de directe omgeving

### Typologie

Tot nu toe hebben we allerlei kenmerken van de directe omgeving en de buitenkant van Amsterdamse coffeeshops beschreven. Afsluitend zijn deze kenmerken in hun onderlinge samenhang onderzocht en is nagegaan of op basis van combinaties van kenmerken verschillende typen coffeeshops onderscheiden kunnen worden. Dat is gebeurd met behulp van clusteranalyse, een statistische methode om op grond van verschillende kenmerken twee of meer groepen (clusters) te vormen. Binnen een cluster zijn de verschillen - tussen in dit geval coffeeshops - zo klein mogelijk, en de verschillen met het andere cluster (of de andere clusters) zo groot mogelijk. Let wel: het gaat om *relatieve* verschillen. Zo kunnen in het ene cluster meer coffeeshops zitten met veel winkels in de buurt, maar dat wil niet zeggen dat er in een ander cluster helemaal geen coffeeshops zitten met veel winkels in hun nabijheid. Wanneer we alle kenmerken die we in dit hoofdstuk bespraken in de analyse betrekken, dan ontstaan twee clusters. Deze clusters kunnen we vertalen in twee typen coffeeshops. Met een plus (+) is in tabel 2.22 aangegeven dat dit kenmerk vaker geldt voor de coffeeshops in dit cluster dan in het andere cluster. **[viii]**

*Cluster 1* dekt ruim een kwart van de coffeeshops en kunnen we typeren als *losstaande coffeeshops*. Er staat hoogstens één andere coffeeshop in de omgeving. Deze coffeeshops zijn vaak wat groter en liggen in een blok of straat met minder of geen andere ondernemingen, zo niet overwegend of uitsluitend woningen, (mede) waardoor zij binnen de omgeving meer opvallen. Deze coffeeshops liggen vaker aan een doorgaande weg en dicht bij deze coffeeshops is relatief gemakkelijk een vrije parkeerplek te vinden.

*Cluster 2* dekt krap driekwart van de coffeeshops en is te typeren als *ingebiede*

*coffeeshops*. Zij liggen in een omgeving met andere coffeeshops, winkels, cafés, clubs, restaurants, snackbars en bioscopen. Naar verhouding liggen deze coffeeshops vaker nabij frequent rijdend openbaar vervoer en het parkeertarief is hier relatief hoog.

Tabel 2.22 Clusteranalyse op basis van kenmerken buitenkant en omgeving van coffeeshop

	Cluster 1 n=53	Cluster 2 n=139	p
Winkels		+	****
Restaurants/eetgelegenheden		+	****
Snackbars		+	****
Andere coffeeshops		+	****
Cafés/clubs		+	****
Eenrichtingsverkeer		+	*
Doorgaande weg	+		****
Alleen fietsers		+	*
Jongeren centrum	+		**
Sportclub		+	***
Speeltuin	+		*
Bioscoop		+	****
Frequentie OV		+	****
Parkeergelegenheid		+	****
Vrije plek vinden	+		****
Parkeertarief		+	****
Zondag gratis	+		****
Grootte	+		**
Inkijk		+	***
Herkenbaarheid		+	*
Opvallendheid	+		****

\* = p < .05    \*\* p < .01    \*\*\* p < .005    \*\*\*\* p < .001

Tabel 2.22 Clusteranalyse op basis van kenmerken buitenkant en omgeving van coffeeshop

Alle (vier) coffeeshops in Noord en de meeste coffeeshops in Oost vallen in het eerste cluster (losstaande coffeeshops). Daarentegen behoren verreweg de meeste coffeeshops in stadsdeel Centrum en ook de meeste in Zuid tot het tweede cluster (ingebedde coffeeshops). In West zien we beide typen, hoewel vaker ingebedde dan losstaande coffeeshops.

Tabel 2.23 Verdeling van de clusters over de stadsdelen

	Centrum	Noord	Oost	Zuid	West	Totaal
Cluster 1	5	4	31	6	27	53
Cluster 2	103	0	2	22	12	139
Totaal	108	4	33	28	39	192

Tabel 2.22 Verdeling van de clusters over de stadsdelen

### Samenvatting

In dit hoofdstuk zijn alle Amsterdamse coffeeshops behalve de 26 in het 1012-gebied die moeten sluiten aan de buitenkant in kaart gebracht.

Eerst is gekeken naar de directe omgeving van de coffeeshops (binnen een straal van 200 meter). Er zijn weinig Amsterdamse coffeeshops met helemaal geen winkels, restaurants, snackbars, cafés, clubs en/of andere bedrijven in hun directe omgeving. De meerderheid ligt nabij een of meer andere coffeeshops. Vanaf de coffeeshops zijn zelden scholen zichtbaar.

Vaak liggen coffeeshops in een straat met druk verkeer, maar er zijn ook coffeeshops met weinig of geen verkeer in de straat. Over het algemeen zijn de coffeeshops goed bereikbaar met het openbaar vervoer, vaak is er parkeergelegenheid op korte loopafstand, maar dicht bij de coffeeshop is meestal moeilijk een vrije parkeerplek te vinden. Het merendeel van de coffeeshops ligt in een gebied met een hoog parkeertarief.

De buitenkant van de coffeeshops is heel gevarieerd, van smalle pandjes tot dubbele panden en panden met twee of drie etages. De meeste coffeeshops zijn van buitenaf als zodanig herkenbaar, maar er zijn ook coffeeshops waarvoor dit helemaal niet geldt. Portiers voor of bij de deur zijn uitzonderlijk. Bij een kleine meerderheid is van buitenaf goed te zien wat zich binnen afspeelt; daar tegenover staan coffeeshops met weinig tot helemaal geen inkijk. Ook als zodanig herkenbare coffeeshops vallen vaak toch niet echt op binnen het totale straatbeeld, bijvoorbeeld omdat veel van de zaken in de omgeving ook hun naam op de gevel of het raam hebben staan, of simpelweg omdat de coffeeshop een van de vele zaken in de straat of buurt is. Een klein deel is juist zeer prominent aanwezig in het straatbeeld, bijvoorbeeld omdat het de enige zaak is.

Op basis van hun directe omgeving en buitenkant zijn twee typen Amsterdamse coffeeshops te onderscheiden. Een ruime meerderheid is te typeren als *ingebiede* coffeeshops; zij liggen in drukke buurten met veel andere ondernemingen, inclusief andere coffeeshops. Vaak liggen dergelijke coffeeshops in Centrum, maar ook in Zuid en wat minder in West. Het tweede type hebben we *losstaande* coffeeshops genoemd. Zij hebben geen of hoogstens één andere coffeeshop in de directe omgeving en er is meer minder andere bedrijvigheid. Dit type zien we het vaakst in West, betreft vrijwel alle coffeeshops in Oost en alle coffeeshops in Noord.

## NOTEN

v. Dit is niet met een meetlint gemeten. Als praktisch richtsnoer gold: de lijnrechte afstand tussen het Paleis op de Dam en hotel Krasnapolsky .

- vi.** Kleine en grotere kantoren, bedrijven, bedrijventerreinen, etc.
- vii.** Een doorgaande weg is een verbindingsweg met twee open einden die op een andere weg uitkomen.
- viii.** Zes kenmerken maken geen verschil: bedrijven in de omgeving (anders dan horeca etc.), school zichtbaar, hoeveelheid verkeer in de straat, wel/niet doodlopende straat, loopafstand tot openbaar vervoer en de aanwezigheid van portiers.

## LITERATUUR

- Benschop, A., Buijs, L., Engelfriet, L., Floor, G., Mourik, D. van, Nijs, S. de, Visser, B. & Korf, D.J. (2009). *Coffeeshops in het hart van de stad. Bewoners en toeristen over postcodegebied 1012 in Amsterdam*. Amsterdam: Rozenberg Publishers.
- Bieleman, B. & R. Nijkamp (2010). *Coffeeshops in Nederland 2009*. Groningen: IntraVal/Rijksuniversiteit Groningen.
- Broekhuizen, J., Boers, J., Ruiters, S. & Slot, J. (2011). *Angst voor coffeeshop in de buurt gegrond? Onderzoek naar de ervaren overlast van coffeeshops én vergelijkbare voorzieningen in 8 Amsterdamse buurten*. Amsterdam: Dienst Onderzoek en Statistiek, gemeente Amsterdam.
- Korf, D.J. & Liebrechts, N. (2010). *Coffeeshops, bezoekersstromen, motieven voor bezoek en spreiding in Amsterdam*. Amsterdam: Rozenberg Publishers.
- Laar, van, M. & Van Ooijen-Houben, M. (red.) (2009). *Evaluatie van het Nederlandse drugsbeleid*. Utrecht: Trimbos-instituut en Den Haag: WODC.
- Nabben, T., Benschop, A. & Korf, D. J. (2010). *Antenne 2009; Trends in alcohol, tabak en drugs bij jonge Amsterdammers*. Amsterdam: Rozenberg Publishers.
- 

# **Amsterdamse coffeeshops en hun bezoekers ~ Bedrijfsvoering en locatiekeuze**



### *3. Bedrijfsvoering en locatiekeuze*

Als volgende stap in de inventarisatie zoomen we nu in op de binnenkant van coffeeshops. Om dit te kunnen doen, benaderden we eerst de exploitanten/bedrijfsvoerders voor een gesprek. Indien zij hiertoe bereid waren, werden zij geïnterviewd over het reilen en zeilen van hun shop. Dat lukte bij 66 coffeeshops.

Alle 74 coffeeshops buiten stadsdeel Centrum zijn persoonlijk bezocht, met een maximum van vier keer. Bij het overgrote deel troffen we de eerste keer al de juiste persoon aan, of was de aanwezige medewerker zo vriendelijk om even te bellen met de eigenaar. Een klein deel vroeg om op een andere dag en/of een ander tijdstip langs te komen, zodat de eigenaar of bedrijfsleider aanwezig was. Sommigen moesten het eerst telefonisch vragen en bespreken. Ons tweede (of soms derde) bezoek was in die gevallen vaak succesvol. Uiteindelijk zijn 45 exploitanten/bedrijfsvoerders buiten Centrum geïnterviewd, bij 26 kregen we geen medewerking en bij nog eens drie coffeeshops hadden we na vier bezoeken nog steeds geen uitsluitsel. Een selectie van coffeeshops in Centrum leverde 21 interviews op, waardoor het totaal op 66 komt. Het interview bestond deels uit open en deels uit gesloten vragen.

In dit hoofdstuk bespreken we enkele aspecten van de bedrijfsvoering, de waardering van de exploitanten/bedrijfsvoerders van de locatie van hun coffeeshop en hun oordeel over andere locaties. Ook vroegen we wat zij zouden doen als hun coffeeshop zou moeten sluiten omdat die te dicht in de buurt van een school ligt.

Daarnaast kwamen in de interviews met exploitanten/bedrijfsvoerders thema's aan bod die we in volgende hoofdstukken zullen bespreken, namelijk: openingstijden en aantallen bezoekers (hoofdstuk 5), overlast (hoofdstuk 6) en de 'wietpas' (hoofdstuk 10).

#### *Bedrijfsvoering en personeel*

Driekwart van de geïnterviewden (74%) zegt dat hun coffeeshop een eenmanszaak is, bij de rest is het een B.V. (14%) of V.O.F. (12%). (Deze verdeling wijkt af van de bedrijfsvoerings-cijfers voor de hele stad. Volgens deze cijfers van de gemeente Amsterdam is iets meer dan de helft van alle Amsterdamse coffeeshops een eenmanszaak.**[ix]** In onze inventarisatie zijn eenmanszaken dus oververtegenwoordigd. De meest plausibele verklaring hiervoor is dat we relatief veel exploitanten van coffeeshops buiten Centrum hebben geïnterviewd. Deze

shops zijn vaker eenmanszaken.) Personeel is vaak in vaste dienst (78%) of de coffeeshop heeft een mix van losse krachten en personeel in vaste dienst (15%). Slechts 5 van de 66 coffeeshops werken uitsluitend met losse krachten. Aparte cannabisverkopers zijn ongebruikelijk. In ruim negen van de tien coffeeshops is degene die de cannabis weegt en verkoopt, ook degene die de koffie schenkt.

### *Tevredenheid met huidige locatie*

Op één geïnterviewde na is iedereen (zeer) tevreden met de huidige locatie. De exploitanten van 'buurtshops' (coffeeshops met veel vaste klanten uit de buurt en weinig tot geen toeristen of 'verdwaalde' klanten) geven als voornaamste reden dat ze iedereen hier kennen. Vaak zijn ze zelf in die buurt opgegroeid. Meer algemeen, dus niet alleen voor buurtshops, werken een goede sfeer in de buurt en het ontbreken van overlast ook mee aan het niveau van tevredenheid. Verder worden de goede bereikbaarheid en de aanwezigheid van metro en tram genoemd. Opvallend zijn de antwoorden die te maken hebben met de rust of juist de drukte in een buurt. De coffeeshops die in een rustige buurt zijn gelegen, ervaren dat als prettig: "Wij zitten in een zijstraat, wat meer afgelegen. Hier dus geen verdwaalde toeristen, maar locals die van ons bestaan af weten." Geïnterviewden die in de binnenstad of aan een grote verbindingsweg gevestigd zijn, noemen juist het tegenovergestelde als voordeel: "Centrale ligging en altijd druk!" Tot slot worden het uitzicht of de lichtval genoemd. Coffeeshops die wat rustiger, bijvoorbeeld aan het water, liggen, vinden het fijn om niet tegen de gebouwen van de binnenstad aan te hoeven kijken. De enige geïnterviewde die niet tevreden is met de huidige locatie geeft als reden: "Teveel andere coffeeshops in de buurt, veel restaurants en cafés, veel dronken mensen op straat 's nachts."

Op de vraag of er ook nadelen aan de locatie kleven, zegt iets minder dan de helft volmondig "nee." Eén op de vijf noemt de slechte (of te dure) parkeergelegenheid als (enige) nadeel. Daarnaast is er nog een scala aan nadelen, respectievelijk wensen ter verbetering: geen terras, te rustig, te druk, te klein, te weinig zonlicht, teveel andere shops in de buurt. Opvallend is dat vier geïnterviewden meteen als nadeel noemen dat er scholen in de buurt zijn. Zij leggen daarbij uit dat het alleen een nadeel is met het oog op de aangekondigde maatregelen, niet omdat zij dat zelf zo ervaren. Tot slot noemen vier geïnterviewden de overlast van jongeren of 'junkies' als nadeel van de buurt.

### *De beste buurt voor een coffeeshop in Amsterdam*



Ruim de helft van alle ondervraagden vindt het Centrum, en dan vooral het Wallengebied, de beste buurt voor een coffeeshop in Amsterdam. Op verre afstand volgen dan de Haarlemmerbuurt, Jordaan, West, Oost, Rembrandtplein, Rokin en de Baarsjes. Een enkeling noemt Zuidoost: “Daar zit nog niets, dus je loopt als een tiet!”

Een klein deel is van mening dat het niet uit maakt in welke buurt je zit, want: “elke buurt is een goede buurt.” Het gaat erom hoe je als ondernemer de coffeeshop runt. Hoe worden de klanten behandeld? Wat is de uitstraling van en sfeer in de coffeeshop? Verkoopt men kwalitatief goede cannabis? Deze zaken zijn volgens de geïnterviewden veel belangrijker dan (alleen) de omgeving.

### *Buurten waar nog wel een coffeeshop bij kan*

Een derde van de ondervraagden vindt dat er géén buurten of plekken zijn in Amsterdam waar nog best één of meer coffeeshops bij zouden kunnen, omdat er al genoeg zouden zijn. Onder degenen die wel een buurt kunnen noemen, krijgt Noord de meeste stemmen, gevolgd door Nieuw-West. Als gevraagd wordt naar buurten of plekken in Amsterdam waar nog geen coffeeshop zit, maar waar wel eentje zou moeten zitten, steekt Zuidoost er met kop en schouders bovenuit. Driekwart van de geïnterviewden noemt vastberaden en zonder aarzeling dit stadsdeel. Velen begrijpen niet waarom het zo lang duurt daar. IJburg wordt tevens genoemd als plek waar echt een coffeeshop moet komen. Niet behorend tot de gemeente Amsterdam, maar wel genoemd, zijn Diemen en Amstelveen.

### *Verplaatsing vanwege school in de buurt*

In de interviews met de exploitanten/bedrijfsvoerders legden we hen ook de volgende vraag voor: “De regering wil dat er geen coffeeshops meer in de buurt van scholen zijn. Stel dat u uw coffeeshop zou moeten sluiten als gevolg van dit besluit, zou u dan een nieuwe coffeeshop willen openen?”. Bijna alle geïnterviewden antwoordden positief en zouden in dat geval een nieuwe coffeeshop willen openen.

Vervolgens vroegen we waar zij dit dan zouden willen doen. De meesten blijven het liefst in de buurt waar ze nu zitten, maar dan wat verderop, ver genoeg van de school. Daarnaast is het Centrum geliefd als nieuwe locatie, maar de geïnterviewden zien het niet snel gebeuren dat zij, juist in het gebied waar een ‘opruiming’ van coffeeshops plaatsvindt, een nieuwe shop toegewezen zouden krijgen. Over het geheel genomen zijn er volgens de exploitanten twee opties voor coffeeshops die buiten Centrum gevestigd zijn: óf meer richting het Centrum

verhuizen óf wat dieper hun stadsdeel in. Zo zou een coffeeshop in (het voormalige stadsdeel) Oud-West liever naar Centrum of elders in West verhuizen dan naar Zuid of Oost. De geïnterviewden willen minder graag naar een compleet ander stadsdeel. Verder zijn gewilde buurten onder andere: de Pijp, IJburg, Westerpark en Sloten (Nieuw-West). Enkelen zeggen dat ze het niet erg zouden vinden om Amsterdam te verlaten als ze bijvoorbeeld naar Schiphol of een buurgemeente zouden kunnen gaan. Ongeveer één op de tien zou een locatie in Zuidoost zeer zeker overwegen, voornamelijk omdat daar nog geen enkele coffeeshop is. Volgens deze groep zal de omzet dan hoog zijn.

Verder is, net als bij de vraag naar de beste buurt, een klein deel het eens dat het niet uitmaakt waar ze een locatie krijgen toegewezen. Als ondernemer zorg je er zelf voor dat je coffeeshop goed draait en daar heeft de buurt niet zoveel mee te maken. Kwaliteit, sfeer, klantvriendelijkheid en service is waar het om draait. Als laatste zijn er ook exploitanten voor wie het eventueel willen openen van een nieuwe shop afhangt van de locatie die ze krijgen aangeboden: “Als ik op een industriegebied in Noord of West wordt neergezet, bedank ik vriendelijk. Dan is het toch echt einde verhaal.”

### *Niet gewilde buurten*

Daarnaast vroegen we aan de exploitanten/bedrijfsvoerders naar welke buurten zij absoluut niet zouden willen verhuizen met hun coffeeshop. Ongeveer één op de drie zou absoluut niet naar Zuidoost willen als hen daar een mogelijkheid toe zou worden geboden, omdat het te ver is en/of veel gedoe met beleid en veiligheid. Er zou dan goede beveiliging moeten zijn en een nauwe samenwerking met het stadsdeel. Eén op de vijf ziet Noord niet zitten als nieuwe locatie (te ver). Voor nog iets minder geïnterviewden zijn vooral bepaalde delen van (Nieuw) West niet gewild (Geuzenveld, Bos & Lommer). Ten slotte maakt het voor krap een kwart niet echt uit waar ze een nieuwe coffeeshop zouden mogen openen: “Elke buurt is bespreekbaar, mits geschikte locatie”.

Exploitanten vinden een locatie vooral geschikt als het goed bereikbaar is, niet afgelegen, in een fijne/gezellige buurt ligt - en vanwege het gevreesde afstandscriterium niet in de buurt van een school. Goede bereikbaarheid heeft vooral betrekking op het openbaar vervoer, maar vaak ook op auto's, hoewel sommige exploitanten goede bereikbaarheid voor auto's minder belangrijk vinden, omdat je dan te maken krijgt met (de overlast van) eventueel dubbel geparkeerde auto's.

## Conclusie

Uit interviews met 66 coffeeshopexploitanten (of hun bedrijfsvoerders) blijkt dat de meerderheid van de Amsterdamse coffeeshops eenmanszaken zijn en de rest een besloten vennootschap (B.V.) of een vennootschap onder firma (V.O.F.). Doordat verhoudingsgewijs meer exploitanten buiten Centrum zijn geïnterviewd, zijn exploitanten van eenmanszaken oververtegenwoordigd in de interviews. Stadsbreed is iets meer dan de helft van de coffeeshops een eenmanszaak. Personeel is vaak in vaste dienst en aparte cannabisverkopers zijn eerder uitzondering dan regel.

Vrijwel alle exploitanten zijn tevreden met hun huidige locatie. Vaak vinden exploitanten het Centrum de meest aantrekkelijke buurt voor een coffeeshop, maar er zijn er ook die hierbij kiezen voor Oost, West of Nieuw-West. Een enkeling noemt Zuidoost. Dat is ook het stadsdeel dat verreweg het vaakst naar voren wordt gebracht in antwoord op de vraag naar buurten of plekken in Amsterdam waar nog geen coffeeshop zit, maar waar wel eentje zou moeten zitten. Driekwart van de geïnterviewden noemt vastberaden en zonder aarzeling dit stadsdeel. Tegelijkertijd is Zuidoost het stadsdeel waar nogal wat coffeeshopexploitanten geenszins naartoe zouden willen indien hun zaak zou moeten verhuizen.

## NOOT

**ix.** Volgens het meest recente overzicht (2011) van de Gemeente Amsterdam is 52% een eenmanszaak, 26% een BV, NV, stichting of vereniging, 17% een VOF (5% onbekend).

## Literatuur

Benschop, A., Buijs, L., Engelfriet, L., Floor, G., Mourik, D. van, Nijs, S. de, Visser, B. & Korf, D.J. (2009). *Coffeeshops in het hart van de stad. Bewoners en toeristen over postcodegebied 1012 in Amsterdam*. Amsterdam: Rozenberg Publishers.

Bieleman, B. & R. Nijkamp (2010). *Coffeeshops in Nederland 2009*. Groningen: Intraval/Rijksuniversiteit Groningen.

Broekhuizen, J., Boers, J., Ruiters, S. & Slot, J. (2011). *Angst voor coffeeshop in de buurt gegrond? Onderzoek naar de ervaren overlast van coffeeshops én vergelijkbare voorzieningen in 8 Amsterdamse buurten*. Amsterdam: Dienst Onderzoek en Statistiek, gemeente Amsterdam.

Korf, D.J. & Liebrechts, N. (2010). *Coffeeshops, bezoekersstromen, motieven voor bezoek en spreiding in Amsterdam*. Amsterdam: Rozenberg Publishers.

Laar, van, M. & Van Ooijen-Houben, M. (red.) (2009). *Evaluatie van het Nederlandse drugsbeleid*. Utrecht: Trimbos-instituut en Den Haag: WODC.

Nabben, T. , Benschop, A. & Korf, D. J. (2010). *Antenne 2009*; Trends in alcohol, tabak en drugs bij jonge Amsterdammers. Amsterdam: Rozenberg Publishers.

---

# Amsterdamse coffeeshops en hun bezoekers ~ Inrichting



## 4. Inrichting

In het interview met de exploitanten/bedrijfsvoerders werd ook gevraagd om in de coffeeshop observaties en tellingen te doen en dat mocht in 59 coffeeshops. Dat gebeurde per coffeeshop in twee blokken van twee uur (tussen 15:00 - 18:00 uur en 18:00 - 21:00 uur), verspreid over twee verschillende dagen (donderdag, vrijdag en/of zaterdag). Het overgrote deel van deze coffeeshops was zonder aanbellen toegankelijk, maar bij 11 van de 59 moest aangebeld worden. Geen van de coffeeshops had een portier. Een op de vijf coffeeshops was van binnen smal en/of klein, iets meer waren groot (circa 50 - 60 m<sup>2</sup>) of zelfs heel groot (bijvoorbeeld met twee verdiepingen) en de helft tussenin (niet klein, maar ook niet groot).

## *Personeel*

Bij de observaties is geteld hoeveel personeel op dat moment op de werkvloer aanwezig was. Bij driekwart van de coffeeshops stond één persoon bij de balie. Deze persoon verkoopt de cannabis en serveert eventueel koffie, cola en chips. Bijna een kwart van de shops had twee tot drie werknemers op de vloer en in maar één coffeeshops noteerden de veldwerkers meer dan vijf medewerkers.

Tabel 4.1 Aantal personeelsleden aanwezig

	n	%
1	44	74.6
2-3	14	23.7
4-5	0	0
>5	1	1.7
Totaal	59	100

Tabel 4.1 Aantal personeelsleden aanwezig

### Zitplaatsen

Het bepalen van het aantal zitplaatsen was gemakkelijk als simpelweg de stoelen geteld konden worden, maar lastiger was het bij bijvoorbeeld (lange) banken in de coffeeshop stonden. In deze gevallen is ingeschat hoeveel personen op zo'n bank plaats zouden kunnen nemen. De zitplaatsen in de eventuele rookruimte zijn apart geteld. De eventuele rookruimte niet meegerekend hebben 10 van de 59 coffeeshops geen enkele zitplaats. Bij de andere coffeeshops varieert het aantal zitplaatsen van 1 tot en met 65, met een gemiddelde van 14.9 (gemiddeld 12.3 voor alle 59 coffeeshops). Van de 59 geobserveerde coffeeshops hebben 48 een rookruimte (81%). Vier hiervan hebben geen zitplaats in de rookruimte, bij de overige 44 varieert het aantal zitplaatsen van 4 tot en met 40. met een gemiddelde van 19.0 (17.8 voor alle coffeeshops met rookruimte, (14.2 voor alle 59 coffeeshops). Tellen we de zitplaatsen per coffeeshop bij elkaar op, dan komen we op een gemiddelde van 26.5.

Tabel 4.2 Locatie en toegankelijkheid van afhaalbalie

	n	%
Bar & afhaalbalie ineen	41	69.5
Aparte haalbalie in de shop (vrij toegankelijk)	9	15.3
Haalbalie met aparte ingang naast de shop	1	1.7
Aparte haalbalie met beveiligde deur in de shop	8	13.6
Totaal	59	100

Tabel 4.2 Locatie en toegankelijkheid van afhaalbalie

### Afhaalbalie

In de meeste bezochte coffeeshops kunnen klanten bij dezelfde balie (toonbank, bar) hun cannabis én hun consumptie kopen en is er geen aparte haalbalie. De andere coffeeshops beschikken meestal binnen de shop over een aparte, maar vrij toegankelijke haalbalie, of hebben binnen de shop een haalbalie met een beveiligde deur, waar klanten moeten aanbellen voordat de deur wordt open

gedaan. Slechts één coffeeshop heeft een afhaalbalie met een aparte ingang naast de coffeeshop.

### *Overige faciliteiten*

Bijna alle bezochte coffeeshops draaien binnen muziek (92%). Het vaakst is dit zachte achtergrondmuziek of staat de muziek niet luid en niet zacht, maar daar tussenin. In zeven shops (12%) werd de muziek als 'luid' beoordeeld en konden de bezoekers elkaar amper verstaan. Een forse meerderheid van de onderzochte coffeeshops heeft een televisie of scherm (81%). In driekwart kunnen spelletjes gedaan worden (76%) en een op de vijf heeft een pooltafel (20%). Verder zijn er ook vaak computers met internet.

### *Samenvatting en conclusie*

In 59 coffeeshops op de (gemiddeld) drukste dagen en tijdstippen (namiddag en vooravond van donderdag tot en met zaterdag) zijn observaties gedaan. Qua hoeveelheid personeel en aantal zitplaatsen lijken de coffeeshops over het geheel genomen sterk op kleine cafés, met weinig personeel en gemiddeld 27 zitplaatsen. Vier op de vijf coffeeshops hebben een rookruimte. De meeste bezochte coffeeshops hebben geen aparte balie om cannabis te kopen, andere hebben wel een aparte (al dan niet beveiligde) haalbalie. Slechts bij uitzondering is er een afhaalbalie met een aparte ingang naast de coffeeshop, maar hierbij moet aangetekend worden dat coffeeshops met uitsluitend afhaalfunctie enigszins ondervertegenwoordigd zijn in dit deel van ons onderzoek.

### LITERATUUR

Benschop, A., Buijs, L., Engelfriet, L., Floor, G., Mourik, D. van, Nijs, S. de, Visser, B. & Korf, D.J. (2009). *Coffeeshops in het hart van de stad. Bewoners en toeristen over postcodegebied 1012 in Amsterdam*. Amsterdam: Rozenberg Publishers.

Bieleman, B. & R. Nijkamp (2010). *Coffeeshops in Nederland 2009*. Groningen: Intraval/Rijksuniversiteit Groningen.

Broekhuizen, J., Boers, J., Ruiter, S. & Slot, J. (2011). *Angst voor coffeeshop in de buurt gegrond? Onderzoek naar de ervaren overlast van coffeeshops én vergelijkbare voorzieningen in 8 Amsterdamse buurten*. Amsterdam: Dienst Onderzoek en Statistiek, gemeente Amsterdam.

Korf, D.J. & Liebregts, N. (2010). *Coffeeshops, bezoekersstromen, motieven voor bezoek en spreiding in Amsterdam*. Amsterdam: Rozenberg Publishers.

Laar, van, M. & Van Ooijen-Houben, M. (red.) (2009). *Evaluatie van het Nederlandse drugsbeleid*. Utrecht: Trimbos-instituut en Den Haag: WODC.

Nabben, T. , Benschop, A. & Korf, D. J. (2010). *Antenne 2009*; Trends in alcohol, tabak en drugs bij jonge Amsterdammers. Amsterdam: Rozenberg Publishers.